

مساجد مجازی، پلی برای صدور انقلاب

یحیی جهانگیری سهروردی^۱

مدتی است که رهبر معظم انقلاب، بر ضرورت نوآوری به خاطر «اجتناب‌ناپذیر بودن تحولات در جوامع بشری»^۲ تأکید دارند. و نتیجتاً «مدیریت تحولات در کشور»^۳ را یک بایسته دانسته اند. و فرمودند: «با توقف در گذشته و نفی نوآوری نمی‌توان به جایی رسید ... بنابراین تنها راه صحیح، باز گذاشتن راه نوآوری، آزاد فکری و آزاداندیشی و مدیریت این راه تحول آفرین است»^۴ و با نام گذاری امسال به **سال نو آوری و شکوفانی**، بر ضرورت این مساله در این برهه از ایران معاصر صحنه گذاشتند.

مسجد به عنوان رکن رکین انقلاب خمینی کبیر (ره) ، باید در دایره نوآوری، جایگاه خود را مشخص و از این قافله عقب نماند. به فرموده ولی امر مسلمین «تحول، راز ماندگاری و تعالی بشر است»^۵ و گرنه مساجد هم بسان سایر پدیده ها در صورت «کناره گیری از تحول موجب از بین رفتن و یا منزوی شدن خواهد شد.»^۶

این مقاله برای بهبود وضعیت موجود مساجد و خروج از رخوت، جذب انبوه جوانان، بهره گیری از رقبای فرهنگی مسجد در راستای مسجد یعنی قرار دادن ابزارهای نوین فناوری در طول مسجد نه در عرض آن (رفیق مسجد نه رقیب)، و ضرورت رساندن پیام انقلاب (صدور انقلاب) به جهان یک راهکار کاربردی را پیشنهاد می نماید. این مقاله با بررسی فرصت ها و تهدید ها در عرصه جهانی بر مساجد، ضرورت اقدام به «مسجد مجازی» را گوشزد می نماید.

یکی از ویژگی های اماکن مجازی این است که بشر در آن بر مکان و زمان فائق می آید و می تواند از هر جایی از کره خاکی در هر زمان به معبد مقصودش دست یابد. این در حالی است که مکان های مذهبی واقعی، فاقد چنین ویژگی می باشند و استفاده از آن نیازمند برنامه زمانی و مکانی خاص می باشد. لذا مسجد مجازی می تواند پاسخگوی نیاز های افراد در هر زمانی و مکانی آنهم به انتخاب مخاطب نه خطیب، باشد.

مراد از مسجد مجازی در این مقاله عبارتست از وجود همه سازو کارهای (ارکان) یک مسجد واقعی (فیزیکی) در فضای مجازی اعم از اینترنت و بازی های رایانه ای.

لازم به ذکر است این مقاله بخشی از کتابی است که به همت دفتر مطالعات و پژوهشهای مرکز رسیدگی به امور مساجد، با عنوان **مسجد مجازی** در حال تالیف است. البته پیشتر، سوژه مذکور به عنوان مقاله برگزیده در ششمین همایش هفته جهانی مساجد که در اواخر مرداد سال جاری در مجلس شورای اسلامی قدیم برگزار شد قرائت گردید و مورد استقبال شدید مخاطبان قرار گرفت. لیک پس از قرائت مقاله برخی از ائمه جماعات با پرسش از ابعاد تئوری ارائه شده و بعضی دیگر با تشویق به تبیین کامل مطالب، حقیر را بر آن داشتند تا در قالب کتابی بدان چاره اندیشی کنم. آنچه پیش روی شماست بخشی از آن کتاب است که پیش از نشر تقدیم می گردد.

چه آنکه حوادث انقلاب اسلامی ایران را دیده و چه آنکه آن را در لابه لای نگاشته ها مطالعه کرده اند، به این حقیقت واقفند که رابطه دو پدیده «مسجد» و «انقلاب»، یک رابطه علی و معلولی است. در دیدگاه بنیانگذار انقلاب (ره) «این مساجد است که این نهضت را درست کرده است.»^۷ و همین فراز، برای اثبات میزان تأثیر مساجد در تحقق انقلاب، می تواند گواهی روشن باشد.

نقش مساجد در پیروزی انقلاب، چنان پررنگ است که حامد الگار نویسنده آمریکایی، هسته اساسی پیروزی انقلاب اسلامی را مسجد^۸ می داند. و می افزاید: در دوره نهضت خمینی (ره) بود که «مسجد به یک کانون مبارزه و مرکز فرماندهی، بدل گردید. و به طور خلاصه مسجد تماماً آن چیزی شد که در عصر پیامبر(ص) بود.»^۹ مساجد در دوران انقلاب به طور طبیعی و البته با تکیه بر پیشینه تاریخی خود، مرکز مبارزه علیه رژیم بودند.^{۱۰} از این روی بود که همواره با عکس العمل تند رژیم طاغوت مواجه می شد.^۱

۱ - پژوهشگر دفتر مطالعات و پژوهش های فرهنگی حوزه

۲ - سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی در دومین روز از سفر به استان سمنان در جمع دانشجویان

۳ - همان.

۴ - همان.

۵ - همان.

۶ - سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از اساتید، فضلا، پژوهشگران و مبلغان حوزه های علمیه قم، مشهد و اصفهان

۷ - امام خمینی(ره)، روح الله، صحیفه نور، انتشارات مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۶۹، ج۸، ص۶۰.

۸ - الگار، حامد، دین ودولت در ایران، ترجمه ابوالقاسم سری، طوس، تهران، ۱۳۶۵، ص۱۵۴.

۹ - همان.

۱۰ - محمدی، منوچهر، تحلیلی در انقلاب اسلامی، امیر کبیر، تهران، ۱۳۷۳، ص۹۱.

مساجد مجازی، پلی برای صدور انقلاب ..... صفحه ۲
مساجد نه تنها پایگاهی جهت بیدار سازی مردم علیه حکومت پهلوی بلکه محلی برای سازماندهی نیروهای انقلابی و مبارزه بودند. تبادل اطلاعات و جلسات مشاوره میان مبارزان در مساجد صورت می پذیرفت، زیرا پخش اعلامیه در اغلب مساجد سهل تر و سریع تر صورت می گرفت و اعتراض مردم و علما و حضرت امام از طریق پخش اعلامیه آنان در مجامع مذهبی بویژه مساجد، همه گیر می شد^۲ ضریب تاثیر مساجد بر میزان پیروزی انقلاب آنقدر صریح است که حاج عبدالکریم احمدی، از یاوران انقلاب می گوید: «اگر مسجد نبود، انقلاب نبود.»^۳

اما نقش مساجد بعد از دوره «حدوث انقلاب»، نیز متوقف نماند. پس از پیروزی انقلاب، باز این مساجد بودند که همچنان در مرحله «ثبوت انقلاب» نیز نقش آفرینی کردند. بعد از پیروزی انقلاب با توجه به فروپاشی نظام شاهنشاهی، تقریباً همه کارهای انقلاب در مساجد انجام می گرفت. کمیته های انقلاب از دل مساجد جوشید. در زمان هشت سال دفاع مقدس، در قسمت اعزام نیرو، پشتیبانی، برگزاری مراسم دعا و بزرگداشت شهدا، مساجد نقش چشم گیری داشتند. در زمان سازندگی، در امدادسانی به مردم آسیب دیده از بلایای طبیعی، بازسازی مناطق جنگی و برگزاری انتخابات و... همچنان مساجد، فعال، ظاهر شدند.^۴

انقلاب اسلامی یک فرآیندی است که مراحل تکاملی دارد: مرحله نخست، پیروزی انقلاب اسلامی بود که از آن به «حدوث انقلاب» یاد می کنیم. این مرحله از انقلاب به یاری خدا، همت مردم و رهبری امام (ره) به کامروایی تحقق یافت. مرحله دوم انقلاب: استقرار دولت اسلامی و اثبات کارآمدی نظام مبتنی بر ولایت فقیه است که با عنوان مرحله «ثبوت انقلاب» از آن نام برده می شود. مساجد در این دو مرحله، محور و یا حداقل نقش آفرین بوده اند.

مرحله سومی که انقلاب پیش روی دارد، ایجاد تمدن اسلامی است. طرح نظریه «صدور انقلاب» در راستای این مرحله می تواند تفسیر گردد. ایجاد تمدن اسلامی، هدف غایی انقلاب اسلامی است. به زعم نگارنده، همچنانکه مسجد مبنای اساسی، «حدوث» و «ثبوت» انقلاب بوده است، باید در مرحله سوم از فرآیند تکاملی آن یعنی مرحله «صدور» انقلاب نیز، نقش محوری را به خود بگیرند.^۵ اساساً مسجد بدان سبب که خاستگاه توحید و نفی شرک و باطل است و جایگاه ندای حق و دادخواهی مظلوم نیز به حساب می آید، همواره مهد پیام و اعتراض بوده است و مردم نیز برحسب مقتضیات و شرایط جامعه از این مکان مقدس الهام گرفته اند.^۶

اگر از منظر رهبر فقید انقلاب (ره)، مساجد، رمز پیروزی ملت ایران بود^۷، باید همان محور بقا و صدور انقلاب هم باشد. هم چنان که ایشان در وصیت نامه سیاسی الهی خویش می نویسد: «بی تردید رمز بقای انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است.»^۸

اینک برای تبیین این ایده، شایسته می دانم جایگاه، معنا و شیوه عملی نمودن صدور انقلاب را البته با تکیه بر اندیشه های امام (ره) و رهبری به کاوش بنشینیم. امام دولتمردان و مسئولان را به برنامه ریزی در این جهت فرا می خوانند. با این وضع پس چگونه می توان از شأن صدور انقلاب، مفهوم و شیوه های تحقق آن به سادگی عبور کرد؟!

جایگاه صدور انقلاب در قاموس فکری امام و رهبری

درک دقیق از معنا و زمان اعلان تئوری صدور انقلاب، از طرف امام نشان می دهد که امام حتی قبل اینکه انقلاب، عینیت یابد، تحقق غایتش را در صادر نمودن آن می دید. «صدور انقلاب اسلامی از لحظه ورود حضرت امام (ره) به پاریس و اوجگیری نهضت مقدس مردم ایران در کانون توجهات جامعه جهانی قرار گرفت و اولین پرسشها در این باب، توسط نهادهای سیاسی غرب و قبل از پیروزی انقلاب اسلامی مطرح گردید.»^۹ از این روی امام (ره) نه بعد از انقلاب که قبل از انقلاب هم، دغدغه مند صدور انقلاب بودند. حال آن که برخی با عدم درک صحیح از صدور انقلاب، آن را پروژه ای متعلق به اوایل انقلاب می دانند! با تامل در خاطرات یکی از یاران امام^{۱۰}، آن حضرت حتی در اسفند سال ۴۱، انقلاب را به سه مرحله تقسیم نموده بودند: «شما بدانید که مبارزه ما سه مرحله دارد: نخست: سالامی کردن ایران، دوم:

۱ - شریف پور، رضا، مسجد و انقلاب اسلامی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۸۰، صص ۸۸ و ۸۹.

۲ - سیفی، محمد مهدی، مقاله «نقش تاریخی مساجد در انقلاب اسلامی»، روزنامه رسالت، ش ۳۱، ۶۵۰۵، ۱۳۸۷/۵، ص ۱۷.

۳ - رستگاری، مرتضی، مقاله «مسجد در صدر اسلام و نقش آن در پیروزی انقلاب اسلامی»، فروغ مسجد (۲): مجموعه مقالات و سخنرانی های دومین همایش هفته جهانی مساجد، موسسه فرهنگی ثقلین، قم، اول، ۱۳۸۴، ص ۱۹۶.

۴ - شکریان، ناصر، مقاله «مسجد، ملجأ مردم»، فروغ مسجد (۵): مجموعه مقالات و سخنرانی های چهارمین همایش هفته جهانی مساجد، انتشارات ثقلین، قم، اول، ۱۳۸۶، ص ۲۴۱.

۵ - جهانگیری، یحیی، مقاله «مسجد مجازی، نوآوری در افق ایران ۱۴۰۴»، مجله ره آورد، ش ۲۳، ص.

۶ - میزبانی، مهناز وسایرین، نقش مساجد و دانشگاه ها در پیروزی انقلاب، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۳، ص ۵۲.

۷ - صحیفه نور، ج ۱، ص ۲.

۸ - خمینی، روح الله، وصیت نامه سیاسی الهی امام خمینی (ره)، انتشارات قدس رضوی، ۸۲، بند الف.

۹ - دولت آبادی، فیروز، مقاله «صدور انقلاب تمنا و تقابلی از درون و بیرون»، مجله حضور، ش ۳۶، ص ۳۵.

مساجد مجازی، پلی برای صدور انقلاب ..... صفحه ۳
اسلامی کردن کشورهای اسلامی، سوم: اسلامی کردن جهان. امروز است که به مولایم مهدی (عج) عرض می‌کنم: جهان منتظر قدم مبارک توست»^۱

آیا صدور انقلاب منحصر و محدود به سالهای اولیه پیروزی انقلاب است؟! آیا تنها در آن سالهای پرشور پیام انقلاب اسلامی جاذبه داشت؟! مگر نه آن است که جاذبه پیام انقلاب اسلامی ایران، در نیازهای بشریت نهفته است و مگر امروز آن نیازها مرتفع شده‌اند که دیگر این پیام، تازگی و جاذبه برای بشر، نداشته باشد؟! انقلاب اسلامی یک رویداد نیست که صدورش نیز متوقف به زمان خاصی باشد.^۲ انقلاب اسلامی یک فرایندی است که تا تشکیل تمدن اسلامی، رفاه و آزادی همه مستضعفان باید در گسترش آن کوشید. همچنان که امام فرمود: «مقصد این است که اسلام، احکام اسلام، احکام جهانگیر اسلام زنده بشود و پیاده بشود و همه در رفاه باشند و همه آزاد باشند، همه مستقل باشند.»^۳

انقلاب‌ها به صورت طبیعی میل به گسترش دارند و انقلاب اسلامی نیز از این قاعده مستثنا نبود. از این نظر می‌توان گفت که صدور انقلاب‌ها، یک پروسه و فرایندی طبیعی است. و همچنان ادامه دارد. حضرت امام نیز صدور انقلاب را امری طبیعی می‌دانستند و معتقد بودند، از آنجا که ماهیت انقلاب در ایران اسلامی است، کاملاً طبیعی است که دیگر مسلمانان هم تحت تأثیر اندیشه‌های آن قرار گیرند.

صدور انقلاب، یک بایسته

در باور امام (ره) «ما موظفیم که اسلام را در همه جای دنیا معرفی کنیم.»^۴ زیرا آن بزرگمرد، مظلوم و غریب بودن اسلام در دنیای امروز را درک می‌کرد.^۵ حضرت امام (ره) در عین توجه به مشکلات معیشتی مردم، غفلت از اهداف و آرمانهای انقلاب را به مسئولان گوشزد می‌نمود: «مسائل اقتصادی و مادی اگر لحظه‌ای مسئولین را از وظیفه‌ای که بر عهده دارند منصرف کند. خطری بزرگ و خیانتی سهمگین را به دنبال دارد. باید دولت اسلامی تمام سعی و توان خود را در اداره هرچه بهتر مردم بنماید، ولی این بدان معنی نیست که آنها را از اهداف عظیم انقلاب که ایجاد حکومت جهانی است منصرف کند.»^۶ از منظر رهبر معظم انقلاب نیز انقلاب، دو جهت دارد: یکی مبارزه با استبداد داخلی است و جهت دیگر، سخن و پیام نو انقلاب برای دنیا و بشریت. این چیزی است که دنیا را به خود جذب کرد. «پیام جهانی و انسانی اسلام است که او را به ستایش و اداری می‌کند. جنبه‌ی دوم، بسیار مهم است؛ ما باید بتوانیم این را بیان کنیم.»^۷ همچنانکه ایشان فرموده‌اند، صادر کردن تفکر انقلابی و اندیشه مبارزه به بیرون مرزها، بسی مهمتر از مبارزه با استبداد داخلی می‌باشد.

شاید بخاطر اهمیت موضوع بود که رهبر معظم انقلاب حدود یکماه بعد از رهبری انقلاب، در نوزدهم تیرماه ۱۳۶۸ به تبیین نظریه صدور انقلاب پرداختند.^۸ رهبر فرزانه در جای دیگری، صدور انقلاب را تداوم راه انبیا و ستیز با آن را کار دشمن شمرده و هرگونه احساس ندامت و خجالت از انجام آن را ناکوهیده‌اند: «ما به این کار و انجام این وظیفه افتخار می‌کنیم. این، راه انبیاست و ما این راه را باید ادامه دهیم... چرا ما باید از صادر کردن توحید و اخلاق انبیا و روح فداکاری و اخلاص و تزکیه‌ی اخلاقی به کشورهای دیگر خجالت بکشیم؟! چرا باید شرم کنیم از این‌که غیرت و حمیت صحیح و ایستادگی در مقابل قدرتهای باطل را به صورت درس عملی به ملت‌های دیگر ارایه و تعلیم بدهیم؟ ملتها باور نمی‌کنند که بشود با عوامل و مزدوران قدرتهای استکباری درافتاد. ما درافتادیم و پیروز هم شدیم. چرا این عمل و تجربه‌ی خودمان را در اختیار افکار عمومی ملتها نگذاریم؟ ما این انقلاب را صادر می‌کنیم. ما از این‌که بتوانیم توحید و مکتب انبیا و روشهای انسانی پاکیزه و طیب و طاهر و صبر و مقاومت و ایثار را به کشورهای دیگر صادر کنیم، هیچ ابایی نداریم. رسانه‌های غربی که با پول صهیونیستها و با تدبیر سیاستمداران خبیث و ظالم و فاسد اداره می‌شوند، می‌خواهند جنجال درست کنند و ما را از این حرف و عمل که فرهنگ و مفاهیم انقلاب باید صادر شود، پشیمان کنند.»^۹

صدور انقلاب، کاری فرهنگی

صدور انقلاب، صدور پیام و رسالت انقلاب اسلامی و انتقال ارزش‌های معنوی و الهی به گوش جهانیان است که این امر در سایه‌ی زور و لشکرکشی انجام نمی‌شود بلکه جهت نیل به این هدف باید کلیه‌ی امکانات و ابزارهای پیام‌رسانی، محتوای پیام، موقعیت زمان و مکان، نیازهای مخاطبان در مناطق مختلف دنیا مورد توجه و دقت قرار گیرد. انقلاب ما یک انقلاب فرهنگی بود و به تعبیر شهید مظلوم دکتر بهشتی «انقلاب ارزش‌ها» محسوب می‌شود.^{۱۰} مقام معظم رهبری نیز بر این امر صحه گذاشتند: «اگر منظور این

۲ - دبیری مهر، امیر، مقاله «صدور انقلاب؛ خیال یا واقعیت»، سایت باشگاه اندیشه

لینک مستقیم: www.bashgah.net/pages-19302.html

۳ - مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، «صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی»، تیان، دفتر ششم، ج اول، تابستان ۱۳۷۴، ص ۳۱.

۴ - صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۱۰۲ - ۱۰۳، در دیدار با مسئولان دانشگاه امام صادق (ع)، مورخ ۶۲/۶/۱۵.

۵ - همان.

۶ - مقاله «صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی»، ص ۴۷.

۷ - بیانات مقام معظم رهبری مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۱۷ در دیدار با اعضای شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی.

۸ - بیانات مقام معظم رهبری مورخ ۱۹/۰۴/۱۳۶۸ در دیدار و بیعت اقشار مختلف مردم کشور با معظم له.

۹ - نگاه کنید به سایت معظم له به نشانی www.khamenei.ir

۱۰ - سالار، محمد، مقاله «انقلاب اسلامی و صدور ارزش‌های فرهنگی»، فصلنامه اندیشه انقلاب اسلامی، ش ۵، ص ۳۳.

مساجد مجازی، پلی برای صدور انقلاب ..... صفحه ۴
است که ما مواد منفجره صادر می‌کنیم، این ادعا دروغ است... صدور انقلاب، به معنای صادر کردن
ارزشهای انقلابی و افشاگری درباره مستبدها و ظالمهای عالم، وظیفه و تکلیف الهی ماست. اگر این کار
را نکنیم، کوتاهی کرده‌ایم.^۱ در اوایل انقلاب عده ای، صدور انقلاب را را رویکرد نظامی تفسیر می‌کردند،
اینجا بود که امام (ره) رویکرد فرهنگی را پیشنهاد نمودند: «اینکه می‌گوییم باید انقلاب ما به همه جا صادر
شود، این معنی غلط را از آن برداشت نکنند که ما می‌خواهیم کشورگشایی کنیم. ما همه کشورهای
مسلمین را از خودمان می‌دانیم. همه کشورهای باید در محل خودشان باشند، ما می‌خواهیم این چیزی
که در ایران واقع شد و این بیداری که در ایران واقع شد و خودشان از ابرقدرت‌ها فاصله گرفتند و دست آنها
را از مخازن خودشان کوتاه کردند، این در همه ملت‌ها و در همه دولت‌ها بشود. آرزوی ما این
است...»^۲

رهبر معظم انقلاب در آغازین ایام رهبری، و قالب صدور انقلاب را نه یک قالب نظامی که فرهنگی
شمردند: «پس از پیروزی انقلاب اسلامی، سردمداران تبلیغات جهانی روی اشاعه فرهنگ انقلابی
اسلام جنجال راه انداختند و آن را به عنوان صدور انقلاب - با معنای غلطی که از صدور انقلاب می‌کردند -
مورد تهاجم تبلیغاتی قرار دادند. همه رسانه‌ها در سرتاسر عالم، روی این نکته و کلمه تکیه می‌کنند که
جمهوری اسلامی در صدور انقلاب است! خبثت آنها در این جاست که صدور انقلاب را به معنای صدور
مواد منفجره و ایجاد درگیری در گوشه و کنار عالم و از این قبیل کارها معرفی می‌کنند! که این هم مثل
بقیه خبثت‌های تبلیغاتی دنیای غرب، يك ترفند رذیلانه است»^۳

در قاموس فکری امام (ره) و مقام معظم رهبری، صدور انقلاب یک تلاش نرم افزاری است نه نظامی
و...^۴ امام (ره) بر این امر تصریح داشتند: «ما که می‌گوئیم باید انقلاب به همه جا صادر بشود. این معنی
غلط را از او برداشت نکنند که ما می‌خواهیم کشورگشایی کنیم»^۵ در فرازی دیگر، ایشان رویکرد نظامی به
این مقوله را نه یک امر مطلوب که حتی ناممکن می‌دانستند: «ما که می‌گوییم اسلام را می‌خواهیم صادر
کنیم، معنایش این نیست که ما سوار طیاره بشویم و بریزیم به ممالک دیگر، یک همچو چیزی نه ما گفتیم
و نه ما می‌توانیم.»^۶ رهبر انقلاب نیز، صدور انقلاب را فرهنگی می‌شمارند: «صدور انقلاب، صدور تجاوز و
جنگ و به معنای گرفتن زمین‌های دیگران نیست... صدور انقلاب به معنای صدور پیام و صدور رسالت
انقلاب است، صدور ارزش‌هایی مانند استقلال، عدم وابستگی، خودکفایی، خصلت‌های انسانی پاک،
ایمان، شرف، افتخار، حمایت از مستضعفان و...»^۷ در بیانی دیگر امام (ره)، تبیین اندیشه‌های انقلاب را
صدور انقلاب می‌دانند: «صدور انقلاب به معنی لشکر کشی نیست، بلکه می‌خواهیم حرفمان را به دنیا
برسانیم»^۸

همه جهان، مخاطب مسجد و انقلاب

همچنانکه مخاطب مسجد به تصریح خود قرآن، نه فقط مسلمین که همه انسانها می‌باشد^۹، تفکر
فرازمی و دید جهانی حضرت امام (ره) نیز انقلاب اسلامی را نه در چارچوب مقابله با طاغوت ایران فقط که
به مثابه جریان مبارزه با تمام «مستکبرین» و «ستمگران» عالم معنا می‌کرد و از همان ابتدا همه
«مسلمین» و بلکه «مستضعفین» جهان را مخاطب خویش می‌خواند.^{۱۰} زیرا در قاموس فکری ایشان
«اسلام مرزی نمی‌شناسد.»^{۱۱} از جهت بود که می‌فرمود: «ما باید در صدور انقلابمان به جهان کوشش
کنیم و تفکر اینکه ما انقلابمان را صادر نمی‌کنیم را کنار بگذاریم زیرا اسلام بین کشورهای مسلمان فرقی
قائل نمی‌باشد و پشتیبان تمام مستضعفین جهان است.»^{۱۲}

مساجد مجازی، روش عملی صدور انقلاب

امسال که در سی امین سال پیروزی انقلاب، قرار داریم به جاست در نحوه عملیاتی نمودن صدور
انقلاب، قدری تامل نماییم. گذشت که صدور انقلاب، نه همزاد با انقلاب بلکه پیش از آن مد نظر
بنیانگذارش بوده است.

چنانکه گفته شد در دومرحله «حدوث» و «ثبوت» انقلاب، محوریت مسجد کاملاً مشهود است. صد
البته که خود این تعامل، بین دو انقلاب و مسجد بر پویایی مساجد و تنوع بخشی به کارکردهای آن نیز

۱ - نگاه کنید به سایت معظم له به نشانی www.khamenei.ir

۲ - صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۱۲۷، در جمع سفرای کشورهای اسلامی، مورخ ۵۹/۷/۲۸.

۳ - بیانات مقام معظم رهبری مورخ ۱۳۶۸/۰۴/۱۹ در دیدار و بیعت اقشار مختلف مردم کشور با معظم له.

۴ - مقاله «مسجد مجازی، نوآوری در افق ایران ۱۴۰۴»، ص.

۵ - مقاله «صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی»، ص ۵۹.

۶ - همان، ص ۶۱ - ۶۰.

۷ - مقاله «انقلاب اسلامی و صدور ارزش‌های فرهنگی»، ص ۲۲ که نقل کرده از مباحثی پیرامون فرهنگ انقلاب اسلامی، ص ۳۶۴ و ۳۶۶، شهید محمد جواد باهنر.

۸ - صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۴۱۴.

۹ - یا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ (الأعراف : ۳۱)، وَ إِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمَّا الْبَقَرَةُ : (البقرة : ۱۲۵)، إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِّلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَ هُدًى
لِّلْعَالَمِينَ (ال عمران : ۹۶)، جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِّلنَّاسِ (المائدة : ۹۷)

۱۰ - مقاله «صدور انقلاب/ بازشناسی جریان افول»، نشریه دانشجویی خیزش.

مساجد مجازی، پلی برای صدور انقلاب ..... صفحه ۵
موثر بود. در پروسه صدور انقلاب نیز باید مساجد محوریت را بر عهده گیرند. شاید از این روی بود که رهبر فقید انقلاب اسلامی ایران، تاکید داشتند که باید مساجد همواره آماده قیام و پیشبرد اهداف اسلامی باشند. «اسلام مساجد را سنگر قرار داد وسیله از باب اینکه از همین مساجد... همه اموری که اسلام را به پیش می برد و قیام را به پیش می برد، مهیا باشد.»^۱ لیک با توجه به محذوریت های ساخت مسجد و مهمتر از آن، ممنوعیت های احیای کارکرد های انقلابی در مساجد خارج کشور، و زمانبر و پرهزینه بودن ساخت مساجد فیزیکی، توجه به مساجد مجازی یک بایسته تلقی می گردد. تاکید می کنم که مساجد مجازی می تواند ما را در مشکلاتی که در ساخت مساجد فیزیکی در خارج کشور داریم، یاری رساند یعنی با جذب مخاطب توسط مساجد مجازی، می توان از آن در ساخت مساجد فیزیکی، احیای کارکرد انقلابی و مخالفت با قوانین ممنوعیت ساخت مسجد فیزیکی کمک گرفت.

یادمان باشد از یک سو با یک تکلیفی به نام صدور ارزشهای انقلاب و یاری مستضعفان مواجهیم که طبق تحلیلی باید این مرحله از انقلاب نیز مبتنی بر مساجد باشد. و از سوی دیگر با موانعی که بر سر راه انجام این وظیفه از طریق مساجد فیزیکی قرار گرفته است، این موانع آنگاه تکلیف را ساقط می کند که هیچ راه جایگزینی مطرح نباشد. مسجد مجازی در عین فرصت بودن برای صادر نمودن انقلاب، خود ضمناً موانع را نیز بر خواهد داشت. زیرا موجب توسعه بنائی و و گسترش کارکردی آن خواهد شد. و این یعنی اثبات کارآمدی دیگر برای مساجد در سومین مرحله از انقلاب!

اگر در فرهنگ امام(ره)، ثمره انقلاب، آزادی همه مستضعفان جهان است، و اگر در اندیشه او باید مساجد را حفظ نمود: «ای ملت! مسجد هایتان را حفظ کنید تا این نهضت به ثمر برسد.»^۲، تحقق این دو با مساجد مجازی سامان می یابد.

حضرت امام(ره) در عین حال که پیروزی انقلاب را برخاسته از فعالیت های مسجدی می داند، ولی رها کردن مساجد و نیز بسنده کردن به وضع موجود را ناکافی می شمارد. ایشان پیروزی انقلاب اسلامی را نوعی آماده سازی خویشتن برای اداره پویای مساجد می داند. بی شک مراد حضرت امام(ره) مدیریت عبادی صرف نیست، آنچه از سخنان امام نیز استفاده می شود، تحول در کارکرد مساجد، به سوی ایجاد پیروزی های دیگر اسلامی است.^۳ «این مساجد بود که این پیروزی را برای ملت ما درست کرد، این مراکز حساسی است که ملت باید به آن توجه داشته باشند، این طور نباشد که خیال کنیم حالا دیگر ما پیروز شدیم، دیگر مسجد می خواهیم چه کنیم؟ پیروزی ما برای اداره مسجد است.»^۴

بدیهی است که امام نیز روش تبلیغی و استفاده از ابزار رسانه ها را شیوه عملی صدور انقلاب معرفی می کردند: «ما که می گوئیم اسلام را می خواهیم صادر کنیم، معنایش ... این است که می توانیم به وسیله دستگاه هایی که داریم، به وسیله همین صدا و سیما، به وسیله مطبوعات، به وسیله گروه هایی که به خارج می روند، اسلام را آن طوری که هست معرفی کنیم. اگر آن طوری که هست معرفی بشود، مورد قبول همه خواهد بود.»^۵ مقام معظم رهبری نیز استفاده از ابزارهای متناسب با زمان و مخاطب را اثر گذار می داند: «ماییم و تفکر و معارف اسلامی، ماییم و پیام انقلاب اسلامی؛ ما باید بتوانیم اینها را درست به دنیا برسانیم ... ما باید بتوانیم مفاهیم و معارف اسلامی و آنچه را که متعلق به ماست، بیان کنیم؛ البته باید با لحن و بیان روشنفکرانه و کاملاً مترقی و با استفاده از واژگان متناسب با هر دوره و زمان باشد.»^۶

مسجد به عنوان رسانه سنتی و اینترنت به مثابه ابزار مدرن، می توانند در ابلاغ پیام انقلاب، نقش آفرین باشند. متأسفانه، رویکردی در کشور ما، این دو را در ساحت نزاعی آشتی ناپذیر قرار داده، از این روی هیچ گاه آنچنانکه باید، از ظرفیت این دو رسانه نتوانسته ایم در بیان رسالت انقلاب، بهره جوئیم. مسجد رسانه ای سنتی ولی، همچنان پویا، مقبول غیر دولتی و بالاخره دینی است، و اینترنت و ابزارهای مدرن، دارای پوشش گسترده ای از مخاطب اند. معقول آنست که کمیت یکی با کیفیت دیگری همراه گردد، و این دو از عرصه رقابت به ساحت رفاقت آیند.

دشمن علیه انقلاب

امروز، ایران اسلامی، آماج شبیخون فرهنگی دشمن قرار گرفته است. وجود هزاران سایت «انتهی خمینی»^۷ و ... نشان از ضرورت اقدام سریع و قدرتمند برای صدور ارزش ها و فرهنگ انقلاب همت گماشت. به فرموده رهبر انقلاب: «اگر ما بتوانیم در صحنه فکر و فرهنگ کار شایسته ای انجام دهیم، همه ی تهدیدهای مادی دنیا خنثی خواهد شد.»^۸

درباور امام برای مقابله با ترفندهای دشمن ما باید از اهرم صدور فرهنگی انقلاب، بهره بگیریم: «ما باید در صدور انقلابمان به جهان کوشش کنیم ... از طرفی دیگر تمام قدرتها و ابرقدرتها کمر به نابودی مان بسته اند و اگر ما در بسته بمانیم قطعاً با شکست مواجه خواهیم شد. ما باید حسابمان را صریحاً با

۱ - صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۶۰.

۲ - همان، ج ۸، ص ۶۰.

۳ - جهانگیری، یحیی، مقاله «کارکرد سیاسی مساجد»، آرشیو دفتر مطالعات و پژوهش های مرکز رسیدگی به امور مساجد، ص ۶.

۴ - صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۱۵.

۵ - مقاله «صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی»، ص ۶۱ - ۶۰.

۶ - بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مورخ ۸۰/۱۱/۱۷.

مساجد مجازی، پلی برای صدور انقلاب ..... صفحه ۶
قدرتها و ابرقدرتها یکسره کنیم و به آنها نشان دهیم که با تمام گرفتاریهای مشقت‌باری که داریم با جهان برخورد مکتبی می‌نمائیم.^۱

در سنجش میزان اسلام‌ستیزی استیکبار، کافی است بدانیم که تنها از سال ۱۹۸۰ واژه ای به نام اسلاموفوبیا^۲، در ادبیات انگلیسی ابداع شد. ۳ که به اسلام‌هراسی و تعصب علیه اسلام و مسلمین اشاره دارد. ۴ و هزاران سایت اینترنتی در این زمینه فعال است. آیا مخاطب این دستور امام نیستیم که فرمود: «ما انقلابمان را به جهان صادر می‌کنیم. چرا که انقلاب ما اسلامی است. و تا بانگ لا اله الا الله و محمد رسول الله (ص) بر تمام جهان طنین نیفتد مبارزه هست و تا مبارزه در هر کجای جهان علیه مستکبرین هست ما هستیم.»^۵

موج الگوی گیری از انقلاب

با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، موج حمایت از تمام نهضت‌ها و جنبش‌های رهایی‌بخش به پا خاست. آقای صبحی الجابی، پژوهشگر و نویسنده‌ی سوری در خصوص تأثیر و بازتاب جهانی فرهنگ و تمدن انقلاب اسلامی اظهار می‌دارد: انقلاب اسلامی فرهنگ و تمدن حقیقی را برای جهانیان به ارمغان آورد. این تمدن در تمام زمینه‌های سیاست، حقوق بشر و اخلاق، با فرهنگ و تمدن غرب تفاوت اساسی دارد. به هر حال، هرکس فرهنگ انقلاب اسلامی را الگوی خود قرار دهد حتما پیروز خواهد شد.^۶
از این روی بود که امام اندیشه صدور انقلاب را به هیچ عنوان آرمان‌گرایانه و غیر عملی تلقی نمی‌کرد؛ بلکه آن را واقعیتی ممکن می‌دانست و در بسیاری از مناطق جهان اسلام آن را به رأی‌العین می‌دید. «نهضت مقدس ایران، نهضت اسلامی است. از این جهت‌بدهی است که همه مسلمین جهان تحت تأثیر آن قرار می‌گیرند.»^۷ «ما امروز دورنمای صدور انقلاب اسلامی را در جهان مستضعفان و مظلومان پیش از پیش می‌بینیم.»^۸ و آن مرد بزرگ، نشانه‌های تحقق این پدیده را نمایان می‌دید: «امروز قدرت ایرانی و قدرت اسلام در ایران به طوری است که توجه همه ملت‌های ضعیف را به خودش معطوف کرده است و اسلام صادر شد در سرتاسر دنیا، از این سیاه‌های عزیز که در آمریکا هستند و تا افریقا و تا شوروی و همه جا، نور اسلام تابیده است و توجه مردم به اسلام شده است. و مقصود ما از صدور انقلاب همین بود و تحقق پیدا کرد و انشاءالله اسلام در همه‌جا غلبه بر کفر پیدا خواهد کرد.»^۹

اسامه ابوحمدان، نماینده‌ی جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) در لبنان، انتفاضه‌ی مردمی فلسطین را یکی از ثمرات انقلاب اسلامی در ایران می‌داند و در این باره می‌گوید: «با پیروزی انقلاب اسلامی، مهمترین خواسته مسلمانان در قرن بیستم تحقق یافت. مسلمانان جهان انقلاب اسلامی را الگو و سرمشق خود می‌دانند»^{۱۰}

گیزلاکرافت، دانشمند آلمانی شرکت کننده در همایش بین‌المللی گفتگوی فرهنگ‌ها: حافظ، گوته و پوشکین، با اعلام این مطلب گفت: «اسلام در دهه‌های اخیر به الگو و مکتب نیرومندی تبدیل شده که در سایه آن مبارزه شدید با مادیگری و برای احیای معنویت جریان دارد.»^{۱۱}

متولیان مسجد، و صدور انقلاب

امام رسماً متولیان، ائمه جماعات و روحانیان را برای عملی نمودن صدور انقلاب آن هم از طریق مساجد، مخاطب قرار می‌دهد: «مسجد در اسلام و در صدر اسلام همیشه مرکز جنبش و حرکت‌های اسلامی بوده... از مسجد تبلیغات اسلامی شروع می‌شده است، از مسجد حرکت قوای اسلامی برای سرکوبی کفار و وارد کردن آنها در [زیر] بیرق اسلام بوده است. شما که از اهالی مسجد و علمای مساجد هستید، باید پیروی از پیغمبر اسلام(ص) و اصحاب آن سرور کنید و مساجد را برای تبلیغ اسلام و حرکت اسلامیت و قطع ایادی شرک و کفر و تأیید مستضعفین در مقابل مستکبرین قرار دهید.»^{۱۲} آیا نباید این مخاطبان در چگونگی عملی نمودن آن، قدری تأمل نمایند؟!

یادمان باشد که این فرهنگ تشیع است که پیوسته اعتراض به حکومت‌ها را فریاد نموده است از این رو مکتب تشیع، روحانیت معتزلی را تربیت نموده که خانه اش مساجد است.^{۱۳} بادی این مساجد و روحانیت آن، فریاد ظلم ستیزی انقلاب را به گوش همگان برسانند.

۱ - مقاله «صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی»، صص ۲۴ و ۲۵.

2 - Islamophobia.

3 - Conway, Gordon & others, Islamophobia: A Challenge for Us All, Runnymede Trust Publication, 1997, p 1.

4 - Sandra Fredman & others, Discrimination and Human Rights: The Case of Racism, Oxford University Press, 2001, p121.

۵ - صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۲۴۰، مورخ ۶۲/۲/۴.

۶ - مقاله «انقلاب اسلامی و صدور ارزش‌های فرهنگی»، صص ۲۶ و ۲۷، روزنامه کیهان، شماره‌ی ۱۶۴۴۰، ص ۱۶.

۷ - مقاله «صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی»، ص ۲۵.

۸ - همان، ص ۹۲.

۹ - صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۳۶۶، پیام امام خمینی (ره) به مناسبت سالروز پیروزی انقلاب اسلامی، ۵۸/۱۱/۲۲.

۱۰ - مقاله «انقلاب اسلامی و صدور ارزش‌های فرهنگی»، صص ۲۸، روزنامه کیهان، مورخ ۷۷/۱۱/۱۰.

۱۱ - همان، ص ۳۱.

۱۲ - صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۱۵.

۱۳ - مسجد و انقلاب اسلامی، ص ۱۲۴.